PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

PAMUKKALE UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

Sayı/*Number* 11 Ocak / *January* 2012 ISSN 1308 - 2922

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Prof. Dr. Turhan KAÇAR

Editörler
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR
Doç. Dr. Nurten SARICA
Doç. Dr. H. Aliyar DEMİRCİ

Hakemli bilimsel bir dergi olan PAUSBED yılda üç kez yayımlanmaktadır.
Dergide yayımlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.
Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Grafik ve Dizgi
Gülderen ALTINTAŞ

Baskı
Turkuaz Ofset
0258 372 21 11

Yazışma Adresi
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rektörlük Binası Kat: 2
Kınıklı Yerleşkesi 20070 Kınıklı – DENİZLİ / TÜRKİYE
Tel. + 90 (258) 296 22 10 Fax. +90 (258) 296 23 47
e-posta: **pausbed@pau.edu.tr**

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR
Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM
Doç. Dr. Aydın SARI
Doç. Dr. İsmet PARLAK
Doç. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ
Doç. Dr. Nurten SARICA
Doç. Dr. Selçuk Burak HAŞILOĞLU
Doç. Dr. Şükran TOK
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali SARI
Yrd. Doç. Dr. Mehmet YILMAZ
Yrd. Doç. Dr. Saim CİRTİL
Yrd. Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN
Dr. Coşkun DAŞBACAK

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Candan TERWİEL	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Gülsen DEMİR	Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÖZGÜR	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet MEDER	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Muammer NURLU	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr . Nurgül OKTİK	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Sadettin SARI	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah KARAMAN	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Behset KARACA	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent GÜLOĞLU	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Cem BAYDUR	MuğlaÜniversitesi
Doç. Dr. Ensar YEŞİLYURT	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Feryal ÇUBUKCU	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Nurten SARICA	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Selim YILMAZ	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman BARUTÇU	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman UYAR	Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÖZDEMİR	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayça ÜLKER ERKAN	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayşe SAVRAN GENCER	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Azer Banu KEMALOĞLU	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cumhur Yılmaz MADRAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Filiz ACAR	Düzce Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Harun SULAK	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şahin BARANOĞLU	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN	Pamukkale Üniversitesi

Dergimizin bu sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakem kuruluna teşekkürlerimizi sunarız.

Sekreterya
Recep DURMUŞ
Azize ŞIRALI EKMEKÇİ

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Birol ERKAN **1**
Türkiye İle Sınır Komşuları Arasındaki Dış Ticaretin Karşılaştırmalı Üstünlükler Perspektifinde Analizi
Analysis in Comparative Advantages Perspective of Foreign Trade of Turkey and Border Countries

Hakan SARITAŞ – Cengiz SARAY... ..... **23**
Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Performansının Analizi
Analysis of Profitability Performance of Turkish Banking Sector

Hakan SARITAŞ – Altan GÖKÇE..... **39**
Amerika Birleşik Devletlerinde ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Yaşanan Ekonomik Krizlerin Temel Analizi: Nedenler ve Etkiler
Fundamental Analysis of Economic Crisis in the United States and in European Union Countries: Causes And Effects

Mustafa Zihni TUNCA - Mustafa BAYHAN..... **53**
Kalite Fonksiyon Göçerimi Yönteminin Tedarikçi Seçiminde Kullanımı
Using Quality Function Deployment Method in the Supplier Selection

Sevcan GÜNEŞ-Şakir ÇAKMAK-Filiz YEŞİLYURT-Gökhan TUZCU **71**
Ösys Başarısını Etkileyen Faktörlerin Analizi
The Determinants of OSYS Success

Yunus GÜLCÜ-Selim Adem HATIRLI..... **83**
Doğalgaz Kullanımını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Analizi: Isparta İli Örneği
An Analysis of Socio-Economic Factors Effecting the Use of Natural Gas: An Example of Isparta City

Zuhal ÖNEZ ÇETİN **97**
Yoksulluğu Azaltmada Yeni Bir Yaklaşım: Yoksul-Yanlı Turizm
A New Approach at Poverty Alleviation: Pro-Poor Tourism

Feyza TOKAT..... **109**
XVII. Yüzyılda Yaşamış Bir Bilgin: Hezârfen Hüseyin Efendi
XVII. Century Scholar: Hezârfen Hüseyin Efendi

Haldun SOYDAL-Zekeriya MIZRAK-Murat ÇETİNKAYA..... **117**
Makro Ekonomik Açıdan Türkiye'nin Alternatif Enerji İhtiyacının Önemi
From Imprantance of Alternatife Energy Need of Turkey

Mehmet MEDER- Mustafa GÜLTEKİN..... **139**
Türkiye'nin Büyük Kentlerinde 1999-2009 Yılları Arasındaki İntihar Eğilimleri
Dispositions of Suicide Between the 1999-2009 Years in the Large Cities of Turkey

Mehmet Yaşar ERTAŞ **153**
XV. - XVI. Yüzyıllarda Hambat Yöresinde Yerleşim ve Nüfus
Settlement and Population in Hambat Area in the 15th and 16th Centuries

Meryem AYAN 169
Evlilik Yoluyla Irksal ve Dini Kesişmeler
Race and Religious Intersections Through Marriages

Rıza SAM 177
Şiddete Sürüklenerek Suça İtilenler: Geleceğin Suçlularını Yetiştirmek Üzerine Düşünceler
Individuals Dragged by Violence and Pushed into Crime: Reflections on the Training of Tomorrow's Criminals

Necla KÖKSAL – Melek ÇINAR.....191
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilimin Doğasına ve Öğrenme-Öğretme Sürecine Yansıtılmasına İlişkin Görüşleri
Social Studies Preservice Teachers' Views on Nature of Science and Reflecting Nature of Science on Learning-Teaching Process

Mustafa SARICA.....205
Türkçede Eylemsilerin (Ortaçlar ve Ulaçlar) Fransızcayla İlişkili Olarak İncelenmesi
Constrastive Study of Participles in Turkish in Relation with French

Tuncer YILMAZ.....215
Ütopya ve Hicvin Buluşması: Samuel Butler'in *Erewhon'u*
Where Utopia and Satire Meets: Samuel Butler's Erewhon

Emre AŞILIOĞLU.....231
İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersi Programının Sanat Eğitimi İlkelerinin İncelenmesi
Study of Art Education Principles of Visual Arts Curriculum in the Second Level of Primary Education

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 11, 2012, Sayfa 139-151

TÜRKİYE'NİN BÜYÜK KENTLERİNDE 1999-2009 YILLARI ARASINDAKİ İNTİHAR EĞİLİMLERİ

Mehmet MEDER* - Mustafa GÜLTEKİN

Özet

Bu çalışma Türkiye'nin büyük kentlerinde yaşayan bireylerin 1999-2009 yılları arasındaki intihar eğilimlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Türkiye İstatistik Enstitü'sünün 1999-2009 intihar istatistikleri veri tabanı baz alınarak büyük kent topluluklarının intihar eğilimlerinin tespit edilmesinden sonra bu kent toplulukları arasında ayırt edici ve riskli intihar profili temsil eden illerin intihar nedenleri ayrıca ele alınmaktadır. Büyük kentlerde son yıllarda artış eğilimi içerisinde olan intihar eylemleri toplumsal dönüşümün yıkıcı toplumsal göstergelerinden birini oluşturmaktadır. Kentsel ortamdaki intihar eylemlerinin nasıl bir toplumsal eğilim içerisinde olduğu bu çalışmada toplumsal gerçekliğin ilişkisel ve bütünsel mantığına uygun düşen bir araştırma metodu aracılığıyla inşa edilmektedir. 1999-2009 zaman diliminin son yıllarında Adana ve Gaziantep kentleri ayırt edici ve riskli intihar profillerini temsil etmektedirler. Bunun yanı sıra 2001 yılının hemen sonrasında bu kentlerde ticari başarısızlık, geçim zorluğu ve hastalık nedenli intiharların öne çıkması ekonomik krizin intiharları arttırıcı sosyal bağlamı oluşturduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye'nin Büyük Kentleri, İntihar Eğilimleri, Ekonomik Kriz, Riskli İntihar Profili, Aile, Adana, Gaziantep.*

DISPOSITIONS OF SUICIDE BETWEEN THE 1999-2009 YEARS IN THE LARGE CITIES OF TURKEY

Abstract

This study aims at investigating the suicide dispotisions of the large cities of Turkey between the years 1999-2009. These investigations are conducted after the founding of distinctive\risky provinces with a high dispositions of suicide, in reference to the reasons of suicide in these provinces. The action of suicide with increased rates in metropoles reflect the signs of social disaster enacted by rapid social transformations. The suicide actions in urban scale are constructed according to a method of investigation in line with the relational and wholistic logic of social reality. In the last years of 1999-2009 time series, Adana and Gaziantep provinces represent the distinctive and risky profiles of suicide. Moreover the commercial failures, economic insufficiencies, and the re-emergence of suicides caused by ilness signify the economic crisis as the social catalyst triggering the magnitude of suicide dispositions.

Key Words: *Large Cities of Turkey, Dispositions of Suicide, Economic Crisis, Risky Profiles of Suicide, Family, Adana, Gaziantep.*

1. GİRİŞ

Türkiye'nin 1980'li yıllardan beri geçirmekte olduğu toplumsal, ekonomik, kültürel, teknolojik dönüşüm süreci bireylerin toplumsal konumlarında, değer yargılarında, tutum, algı ve beklentilerinde hızlı ve sarsıcı bir dönüşümü de beraberinde getirmiştir. 1980'li yıllardan itibaren yüksek düzeyde artış gösteren intihar eylemleri bu sarsıcı dönüşümlerin en açık toplumsal göstergelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Liberal ekonomik politikaların yoğun biçimde toplumun tüm kurumlarına nüfuz ettiği bir ortamda bireylerin ekonomik konumlarındaki ani değişimler, bu değişimlerden dolayı bireylerin yeni duruma adapte olmakta güçlük çekmeleri, geleneksel aile yapılarının tahrip olmasıyla beraber bireylerde yoğun biçimde gözlenen bireyselleşme ve bencilleşme, tüm illerde

* Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, DENİZLİ
e-posta: mmeder@pau.edu.tr
** Araş. Gör., Pamukkale Üniversitesi, Fen -Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, DENİZLİ
e-posta: mgultekin@pau.eu.tr

artış gösteren intihar eğilimlerinin toplumsal zeminini betimlemektedir.

Son yıllarda yüksek düzeyde artış gösteren intihar eylemleri gerek büyük kent ölçeğindeki yerleşimlerde gerekse daha küçük ölçekli yerleşimlerde kendini gösterebilmektedir. İntihar eylemleri üzerine gerçekleştirilen çalışmalar niceliksel olarak az olmakla beraber yazılı ve görsel medyada sürekli yer etmesi ve konuyla ilgili bilimsel çalışmaların yavaş yavaş artmaya başlaması intihar olgusunun kamuoyumun gündemini yoğun biçimde meşgul etmesini beraberinde getirmektedir. Türkiye'de intihar olgusu büyük ölçüde sosyoloji, psikoloji ve psikiyatri disiplinlerinin kendilerine özgü araştırma metotlarıyla ele aldığı bir araştırma alanıdır. Bu konuya ilişkin yapılan yüksek lisan tezleri, doktora tezleri, makaleler ve kitaplar mevcut olmakla beraber yapılan çalışmaların gittikçe artmaya çalışması Türkiye'de intihar oranlarının son yıllarda istatistiklerde dikkat çekici biçimdeki artışıyla büyük ölçüde ilişkilidir. Muğla, Batman, Van, Elazığ, Eskişehir, Adıyaman, Kütahya, Denizli illeri üzerinden intihar olgusunu ele alan bazı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar değerli olmakla beraber Türkiye'deki büyük kent ölçeğindeki intiharlar bu çalışmada ilk kez bütünsel ve ilişkisel bir araştırma metoduyla ele alındığından bu düzeyde yapılmış olan çalışmalara anlamlı bir katkı sunabilecek mahiyettedir.

Toplumun aktörleri ve kurumlarıyla ilişkisel biçimde kendini yeniden-ürettiği kırsal ve kentsel yapılaşmaların ekonomik, demografik, kültürel ve teknolojik düzeylerde birbirlerine karşıt ve aynı zamanda birbirlerini tamamlayıcı sosyo-mekânsal birimler olması gelişme sürecini geçiren toplumların yapısal eğilimlerinden birini oluşturmaktadır. Türkiye toplumunda son yıllarda dünya ekonomik trendine uygun olarak ekonomik ve kültürel yönelimli neo-liberal politikaların uygulamaya geçirilmesi kırsal alandan birçok düzeyde farklılaşan metropoliten ölçekli kentlerde yaşayan aktörlerin toplumsal konumlarında sarsıcı, yerinden edici ve bunaltıcı birçok ani dönüşüme yol açarak intihar vakalarının yüksek oranlarda artış eğilimi olmasının toplumsal bağlamını oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda büyük kentlerde yüksek düzeyde yaşanan toplumsal dönüşümler burada yaşayan aktörlerin toplumsal tabakalaşma içerisindeki konumlarında ani değişimlere, gündelik hayatlarında yaşanan dönüşümleri anlamlandırma işlevi gören kültürel değer noktalarının hızla dönüşmesine ve kırsal yardımlaşma ve dayanışma bağlılıklarının zayıflamasına yol açmaktadır. Büyük ölçüde kent merkezli toplumsal dönüşümlerin aktörlerde yarattığı, "izole edilme", "dışlanma", "statü kaybı", "bireyselleşme" eğilimleri aktörlerin intihar eylemlerinin yüksek düzeylerde artış eğilimi içerisinde olmasının da toplumsal göstergelerini oluşturmaktadır.

Bu araştırmada kentsel gelişme sürecini yoğun biçimde yaşayan birçok toplumda mevcut bulunan yüksek düzeyde artış eğilimindeki intiharların, Türkiye'deki sekiz büyük kent üzerinden toplumsal gerçekliğin bütünsel ve ilişkisel mantığına uygun biçimde matematiksel bir model olarak temsil eden mütekabiliyet analizi (correspondence analyze) aracılığıyla inşa edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmamızda bu temel amaçtan hareketle Türkiye'de 1999-2009 zaman dizisinde meydana büyük ölçekli kentlerdeki intiharların nasıl bir eğilim içerisinde olduğuna ve bu kentler arasında "ayırt edici" ve "riskli"[1] intihar profillerine sahip kentlerdeki bireylerin intihar nedenlerinin nasıl bir eğilim içerisinde olduğuna cevap aranmaktadır.

Araştırma Türkiye'de 1999-2009 yılındaki intihar eğilimlerinin sekiz "büyük kent" üzerinden mütekabiliyet analizi aracılığıyla keşfedilmesi ve bu kentler arasında "ayırt edici" ve "riskli" intihar profilini temsil

[1] Çalışmamızda bazı metropoliten iller ve yıllar mütekabiliyet analizi aracılığıyla "riskli" ve "ayırt edici" olarak nitelendirilmiştir. "Riskli" ve "ayırt edici" sözcüğünün seçiliş sebebi; makalenin ilerleyen bölümlerinde sekiz metropoliten il arasında Adana ve Gaziantep illerinin diğer illerle 1999-2009 zaman dilimi içerisinde mütekabiliyet analizi aracılığıyla ilişkisel bir haritada temsil edildiğinde, bu illerdeki bireylerin özellikle ekonomik kriz yılını takip eden yıllarda ve mezkur zaman diliminin son yıllarında ekonomik temelli intiharlarının diğerleriyle kıyas edildiğinde kendini ayırt eden ve gelecekteki intihar eylemleri açısından ciddi riskler taşımasına vurguyu belirginleştirmek içindir. Bununla beraber çalışmamızda yer alan mütekabiliyet haritalarında zamansal serilerin intihar nedenleriyle olan ilişkiselliği ortaya konularak hangi intihar nedenlerinin hangi yıllarda yüksek "risk" taşıdığının anlaşılmasında keşifsel bir değeri olduğu da vurgulanması gereken diğer önemli bir noktadır.

eden kentlerdeki intihar eden bireylerin "intihar nedenleri"yle sınırlandırılmaktadır. Bu araştırmanın ampirik malzemesini "Türkiye İstatistik Kurumu"nun 1999-2009 yıllarına ait "İntihar İstatistikleri" kitapçığında yer alan veri tabanı oluşturmaktadır. Araştırmamızın intiharları incelediği zaman dizisi (1999-2009), 2001 ekonomik krizi ve krizi takip eden yılları da içermektedir. Bu açıdan bu çalışma ekonomik kriz gibi toplumsal altüst oluşlara yol açan ekonomik çalkantıların ortaya çıktığı bağlamın intiharlara yansımasının nasıl olduğunu anlamamız açısından manidardır.

İntiharların son yıllarda artış eğilimi içerisinde olduğuna ilişkin yazılı ve görsel medyada yer alan haberler özellikle olayın kısa bir süreliğine sansasyonelleştirilerek geçiştirilmesine yol açmakta, akademik alanda ise intihar eylemlerinin ilişkisel biçimde inşa edilmeyen kategorik veriler üzerinden yorumlanması intihar eylemlerinin anlaşılmasını metodolojik açıdan güçleştirmektedir. Bu çalışma ise Türkiye'deki sekiz büyük kentin 1999-2009 zaman dizisindeki intihar eğilimlerini bütünsel ve toplumsal gerçekliğin ilişkisel mantığına uygun bir araştırma metoduyla ele almaktadır.

2. KENTSEL/METROPOLİTEN ORTAMIN İNTİHARLA İLİŞKİSİ

İntihar eylemlerinin toplumsal yaşamı belirgin biçimde bölen kentsel ve kırsala ait toplumsal ortamlarda ortaya çıkma sıklığı ve yoğunluğu kendine özgü toplumsal yapılaşmalar oluşturan bu mekânsal birimlerin oluşturduğu toplumsal kişilik tipleriyle yoğun biçimde ilişkilidir. Kentsel toplumsal ortam; idari örgütlenmenin karmaşık yapısı, gelişmiş sanayi yapıları, yüksek düzeyli toplumsal tabakalaşma/sınıfsallaşma örüntüleri, sürekli artan nüfus kitleleri ve bireyler arası ilişkilerin ikincil ilişkilerce belirlendiği özgün toplumsal yapılaşmalarla kendine özgü toplumsal kişilikleri meydana getirmiştir.

Kent sosyolojisinin temel figürlerinden Simmel "Metropol ve Tinsel Hayat" adlı yazısında metropol kişiliğin zihinsel temelini, sinirler üzerindeki uyarıcılığın yoğunluğunun iç ve dış uyarıcılardaki hızlı ve kesintisiz değişimin oluşturduğunu ve kentsel ortamın iktisadi, mesleki ve toplumsal hayatın hızında ve çeşitliliğinde bireylerdeki ruhsal hayatın duyusal temellerince kırsal hayatıyla derin bir karşıtlık oluşturduğunu (Simmel, 2003: 86) ileri sürmüştür. Simmel'in kentsel hayatın kendine özgü toplumsal yapılaşmasıyla oluştuğunu betimlediği toplumsal kişilik tipi, kentsel ortamlarda yoğun biçimde gözlenen intiharların hızını arttıran sosyo-mekânsal zeminin açıklanabilmesinde analitik gücü yüksek tahlillerinden birini sunmaktadır.

Amerika'nın önemli kent bilimcilerinden olan Louis Wirth, kentsel bireyin ekonomik, siyasal, eğitimsel, dinsel alanlardaki gönüllü örgütlerin etkinlikleri aracılığıyla toplumsal kişiliğini ifade ettiğini, statü kazandığını ve eylemlerini sürdürdüğünü vurgulamıştır. Bununla beraber farklı işlevlerle karakterize edilen örgütsel yapının kendisine bağlı kişilerin uyumunu ve ruhsal dengesini kendi başına sağlayamadığı koşullarda, intihar, kabahat, suç, bozulma olaylarının kentsel yaşamda kırsal yaşamdan daha belirgin olmasının kente özgü örgütsel yapıların bireyleri uyumsuzlaştıran ve bütünden koparan bir yaşam sunmasından kaynaklandığını (Wirth, 2002: 104) ileri sürmüştür.

Kentsel ortamların ayırt edici yapısal özelliklerinden biri bütün toplumsal kurumları, toplumsal grupları ve bireylerin toplumsal konum ve zihinsel durumlarını doğrudan etkileyen "ekonomik çöküş" veya "ekonomik refah"ın büyük ölçüde yaşandığı toplumsal mekânlar olmasıdır. Durkheim, İntihar (1897) adlı başyapıtında intiharların sadece ekonomik çöküşle birlikte değil, ekonomik refahı birdenbire arttıran mutlu bunalımlarda bile artışa geçtiğini ileri sürerek intihara ilişkin yaygın kanaatleri çürütmeye girişmiştir. Ekonomik çöküntü durumunda intihar oranlarının artmasını mevcut toplumsal konumlarının altına düşmesiyle sonuçlanan bireylerin isteklerinin azalması ve kendilerini daha çok denetlemek zorunda kalmalarıyla ilişkilendirir. Toplum bu bireyleri yeni yaşama uyarlamayı alışık olmadıkları özdenetimi gerçekleştirmelerini öğretemedikleri için yeni durum onları intihara götürecek acıların kaynağını oluşturmaktadır (Durkheim, 1992: 246-257).

Durkheim'in intihar teorisini döneminin istatistikleriyle yeniden gözden geçiren Halbwachs, yüksek intihar oranlarına yol açan birkaç faktörün kent yaşamının kendine özgü özellikleriyle birleştiğini vurgulamıştır.

Almanya'daki 1880-1914 döneminde iş indeksindeki dalgalanmalar ile intiharlar arasındaki ilişkiyi analiz ederek Durkheim'in sosyal değişimle intihar arasındaki ilişkiyi doğrulayan Halbwachs ekonomik kriz dönemlerinde intihar oranlarının yükseliş eğilimine girdiğini kanıtlayarak kentsel ortamın ayırt edici özelliklerinden olan "sosyal izolasyon"un intiharı arttırıcı etkide bulunduğunu ileri sürmüştür (Giddens, 1965:7). Bireylerin kıra göre büyük ölçüde birbirlerinden uzaklaştığı, yalnızlaştığı bir ortamı betimleyen kentsel ortam cemaatsi ilişkilerin hakim olduğu kırsal ortama zıt biçimde intiharları hızlandıran bir toplumsal ilişki biçimi yaratmaktadır.

Chicago sosyoloji ekolünün temsil ettiği ekolojik yaklaşımın makro araştırma gündemini kentsel büyüme ve bu büyümenin kentte yarattığı sosyal düzensizlik eğilimleri oluşturmuştur. Kentin ürettiği karmaşık ve farklılaşmış toplumsal ortam, kentsel büyümenin sürekli yeniden ürettiği anormallikleri de beraberinde getirmektedir. Kentsel ortam hastalık, suç faaliyetleri, ahlaksızlık ve akıl hastalığı vakalarının yanı sıra, intihar vakalarını da beraberinde getirerek (Kushner, 1991: 64-65; Kivisto, 2008: 185-186 içinde Park ve Miller, 1921) bu durum anormalliklerin yüksek düzeylerde artış göstermesine yol açmaktadır. Kentsel ortama özgü hareketlilik ve anonimliğin sosyal olarak izole edici eğilimi "güvensizlik", "tanınmamışlık", "tedirginlik" ve "yalnız kalmışlık" hissi üreterek bireyde gösterilebilecek üç yönelimden biri olan intihar eylemiyle sonuçlanmaktadır. (Douglas, 1967: 96).

Kentsel ortamda oluşan intihar eylemlerine zemin hazırlayan toplumsal kişilik tiplerini doğrudan veya dolaylı biçimde ele alan yukarıdaki klasik yaklaşımlar kent bağlamında intihar eylemlerini çalışan birçok araştırmacıya bilimsel dayanak noktasını oluşturmuşlardır. Bu yaklaşımların temelde ileri sürdüğü tezler şu şekilde özetlenebilmektedir: Kentsel ortama has hız ve değişim itibariyle kentsel bireyin kır insanıyla oluşturduğu derin karşıtlık, çeşitli toplumsal kurumların bireylerin uyumunu ve bütünleşmesini sağlayamaması, ekonomik refah ve ekonomik çöküş dönemlerinde aktörlerin yaşadıkları ani toplumsal konum değişimi ve beraberinde getirilen yeni duruma adaptasyon sorunları, kentsel ortamın fiziksel/toplumsal yapılaşması gereği ürettiği sosyal izolasyon ve kente özgü hareketlilik ve anonimliğin aktörlerde yarattığı tedirginlik, yalnızlaşma ve güvensizlik intihar eylemlerinin anlaşılmasındaki bağlantılı/ilişkili olunan toplumsal olgu ve süreçleri oluşturmaktadır.

Buraya kadar intihar eyleminin kentsel ortamla ilişkisinin temel yaklaşımlarca nasıl ele alındığına yer verilmiştir. Türkiye'nin büyük kent yerleşimlerindeki intihar eylemlerinin son yıllarda nasıl bir eğilim içinde olduğunu anlayabilmek için toplumsal dünyanın işleyiş mantığına uygun biçimde "bütünsel" ve "ilişkisel" olarak nasıl inşa etmek gerekmektedir. Bu çalışmada, TÜİK'in 1999-2009 yılları arasındaki "İntihar İstatistikleri"ndeki veri tabanından yararlanılarak Türkiye'deki sekiz büyük kentin, 1999-2009 zaman dizisinde yer alan "yıllarla" nasıl bir intihar eğilimi içerisinde olduğuna ve bu yıllarda ayırt edici intihar profillerine sahip olan büyük kentlerin intihar "nedenleri" ile ilişkili olarak nasıl bir eğilim içerisinde olduğuna "bütünsel" ve "ilişkisel" bir araştırma metodu olan mütekabiliyet analizi aracılığıyla cevap aranacaktır.

3. ARAŞTIRMANIN METODU

Sosyal bilim araştırmalarının araştırma nesnelerini ele alırken içine düştükleri yaygın epistemolojik açmazlardan en önemlisi salt teorik ya da kavramsal araçlara dayanan "teorisist" araştırma tarzının ya da kapsamlı veri setlerini herhangi bir teorik araştırma modeli ya da kavramsal araçla ilişkilendirmeden yapılan "ampirisist" araştırma tarzının hâkim olmasıdır. Bourdieu'nun "ampirik araştırmadan yoksun teori boştur, teoriden yoksun ampirik araştırma kördür" (Bourdieu, 2007: 35) önermesi sosyal bilim araştırmalarının salt teorik ya da salt ampirik araştırmaya kayan sahte/yanlış metodolojik araştırma tarzlarının aşılması bakımından temel bir epistemolojik/metodolojik ilke işlevini görmektedir.

Sosyal bilim çalışmalarında karmaşık ve kapsamlı veri setlerinden kategorik çözümlemeler yapılmasına olanak sağlayan değişik pozitivist tekniklerin en önemli zaafı kategorileştirilmiş verilerin ilişkisel anlamları temsil edememesidir (Löfgren, 2007, Güvenç ve Kirmanoğlu, 2009: 10-11). Tözsel kategorileştirmeye dayanan

bu tekniklerde olguların sosyal dünyanın gerçekliğine uygun biçimde karşılıklı ilişkiler içinde kazandığı anlama göre değil de, çoğunlukla kendi içlerinde kapalı ve birbirleriyle ilişkilendirilmeyen kategorilerce değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada Türkiye'de 2001-2009 yılları arasında meydana gelmiş kapsamlı veri setine dayanan intihar istatistiklerine karmaşık veri setlerinden çapraz tabloların indirgenmesi yoluyla sosyal dünyanın işleyiş mantığına uygun biçimde ilişkisel haritalar üretmeye olanak sağlayan mütekabiliyet analizi uygulanmaktadır. Mütekabiliyet analizi[2] karmaşık veri setlerinden kategorik çözümleme yapılmasına izin veren ender istatistiki çözümleme tekniklerden biridir. Çalışmamızda kullanılan mütekabiliyet analizi, karmaşık veri setlerinden çapraz tabloların indirgenmesi yoluyla ilişkisel haritalar kurulmasına imkan vermektedir. Araştırmamızda ilişkisel ve bütünsel araştırma metodunu çalışmalarında uygulayan ve bu araştırmanın temel metodolojik referansı olarak seçilen Bourdieu'nun bu metodu çalışmalarında niçin kullandığına ilişkin açıklaması manidardır:

"Çoklu regresyon çözümlemesi yerine daha çok mütekabiliyet (correspondonce) çözümlemesini kullanmamın nedeni, bu tekniğin felsefesinin, bana göre, toplumsal dünyanın gerçekliğine tam olarak karşılık gelmesidir. Bu, benim tam da alan nosyonuyla yapmaya çalıştığım gibi, bağıntı terimleriyle düşünen bir tekniktir (Bourdieu ve Wacquant, 2003: 229-231).

Çalışmamızda ilk olarak "yıl kategorileri" (1999-2009) ile Türkiye'deki sekiz büyük kent arasındaki anlamlı ilişkiler, ikinci olarak ise büyük kentler arasında ayırt edici intihar profiline sahip illerin resmi intihar nedenleri arasındaki anlamlı ilişkiler mütekabiliyet analizi aracılığıyla bulunmaya çalışılmış ve mütekabiliyet haritaları (correspondence maps) aracılığıyla görselleştirilmiştir.

[2] Mütekabiliyet (correspondence) analizinin Pierre Bourdieu'nun çalışmalarındaki kullanımlarına örnek olarak özellikle şu iki eser verilebilir. Bkz. Homo Academicus, Stanford: Stanfor University Press, 1988; Distinction, *A Social Critique of the Judgment of Taste*, Londra: Routledge and Kegan Paul, 1984.

4. 1999-2009 YILLARINDA TÜRKİYE'DEKİ BÜYÜK KENTLERİNDEKİ BİREYLERİN İNTİHAREĞİLİMLERİNİN MÜTEKABİLİYET HARİTALARININ (CORRESPONDENCE MAP) ANALİZİ VE YORUMU

Türkiye coğrafyasında 1999-2009 zaman dizisinde meydana gelen metropol intiharlarının ilişkisel ve bütünsel bir mantıkla keşfedilebilen "mütekabiliyet haritası" şu şekilde okunmaktadır: Aşağıdaki mütekabiliyet haritasında kare ile temsil edilen noktalar yılları, daire ile temsil edilen noktalar ise Türkiye'nin metropoliten illerini temsil etmektedir. Mütekabiliyet haritasında intiharların meydana geldiği yıllarla (1999-2009) metropoliten iller arasındaki ilişkiler ve mesafeler[3] ortaya konulmuştur. On bir yıllık sürede metropoliten illere göre farklılaşmada illerin yarısından fazlası haritanın ikinci boyutunda farklılaşırken, diğer kalan iller ise haritanın birinci boyutunda farklılaşmıştır. On bir yıllık sürede bazı yıllarda ayırt edici bir intihar yoğunluğu gösteren bazı metropoliten illerin çoğunluğu ikinci boyutta üzerinde farklılaşmıştır.

Metropoliten illerin büyüklüğüne ve intihar yoğunluklarına duyarlı mütekabiliyet haritaları özellikle zamansal seriler üzerinde uygulandığında intihar eğilimlerinde "risk" li metropoliten il ve yıl kategorilerinin tespit edilmesinde keşifsel değere sahiptir. Türkiye'nin en büyük metropollerinden olan İstanbul ve İzmir illeri Kocaeli iliyle birlikte haritanın birinci boyutunda farklılaşmaktadır. Diğer metropoliten iller olan Bursa, Eskişehir, Ankara, Adana ve Gaziantep illeri ikinci boyutta farklılaşmakta ve bu boyutta açıklanabilmektedir. İstanbul 2004 ve 2007 yıllarının ortasına yakın bir konum tutarak bu yıllarda "beklenenin üzeri"[4]nde bir intihar

[3] Mütekabiliyet analizindeki ilk analizin çapraz tablosunu satır ve sütunlarının "Türkiye metropolleri" ve "1999-2009 zaman dilimi"ni içeren yıllar oluşturmaktadır. Bu metropoliten iller mütekabiliyet analizinden sonra paint programı aracılığıyla harita haline getirilerek görselleştirilmiştir. Haritada iller birinci boyuta işaret eden apsis (x) eksenine, yani birinci boyuta göre ve ikinci boyuta işaret eden ordinat (y) eksenine göre pozisyon almaktadır. İllerin tümünü bütün ve ilişkisel biçimde aynı anda görmemize olanak sağlayan bu haritadaki iller ve yılların konumları illerdeki bireylerin intihar eylemlerindeki eğilimlerinin birbirleriyle ve yıllarla olan yakın veya uzak konumuna gönderme yapmaktadır.

[4] Mütekabiliyet analizi sonucu elde edilen bulgular yön belirtir–ki kare (signed square) aracılığıyla tablo

yoğunluğuna erişmiştir. İzmir ili 2000 ve 2003 yıllarına yakın hem yakın bir konum almış, hem de ayırt edici biçimdeki intihar yoğunluğuyla öne çıkmıştır. Kocaeli ili ise 2000 yılına daha yakın bir konum almanın yanı sıra 2003 yılında da beklenenin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Haritanın ikinci boyutunda farklılaşan metropoliten iller ise yıllara göre şu şekilde farklılaşmaktadır. Bursa ili 2000, 2001 ve 2002 yıllarına yakın bir konum almakla beraber özellikle ekonomik kriz yılını (2001) takip eden 2002 yılında ayırt edici biçimde öne çıkmıştır. Eskişehir ili de 2002 yılında beklenenin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Türkiye'nin İstanbul'dan sonra ikinci en büyük metropolü olan Ankara ise 1999 ve 2002 yıllarının ortasında konum almakla beraber beklenenin üzerinde bir ayırt edicilikteki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Gaziantep ve Adana ili de haritanın ikinci boyutunda farklılaşmakta ve 1999-2009 zaman dizisindeki son yıllarda beklenenin üzerinde bir ayırt ediciliğe sahip olduklarından "risk" taşıyan metropoliten iller olarak haritada okunabilmektedir. Gaziantep ili 2004 ve 2009 yıllarında beklenenin üzerindeki en ayırt edici intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Adana ili ise 2005 ve 2006 yıllarında beklenenin üzerindeki en ayırt edici intihar yoğunluğunu temsil etmektedir.

Araştırmamızda 1999-2009 zaman diliminde büyük kent yerleşimlerinde intihar etmiş bireylerin mütekabiliyet analizi aracılığıyla intihar eğilimleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın bundan sonraki aşamalarında Adana ve Gaziantep kentinin bahsedilen zaman dilimlerinde intihar nedenleriyle ilişkili olarak mütekabiliyet haritası ayrı ayrı çıkarılmıştır. Bu iki ilin seçilmesinin başlıca nedeni; Adana ve Gaziantep illerinin araştırmamızdaki 1999-2009 zaman diliminin özellikle son yıllarında diğer illerle ilişkiselliği ortaya çıkarıldığında ayırt edici biçimde öne çıkarak günümüzde intihar eğilimleri açısından ciddi riskler taşımasıdır. Odak noktamızı bu iki ile kaydırmamızın başlıca sebebi bu olmakla beraber, çalışmanın daha ileri bir safhaya taşınması için bu iki ilin bahsedilen zaman dilimleri içerisinde hangi intihar nedenlerince risk taşıdıkları ve bu risklerin çevreleyen sosyal bağlamın ne olduğuna ilişkin temel bulgulara erişmemizi sağlamasıdır.

4.1. 1999-2009 Yıllarında "Riskli" Büyük Kentleri Temsil Eden "Gaziantep" ve "Adana" İllerindeki Bireylerin İntihar Nedenlerine Göre Mütekabiliyet Haritasının Analiz ve Yorumu

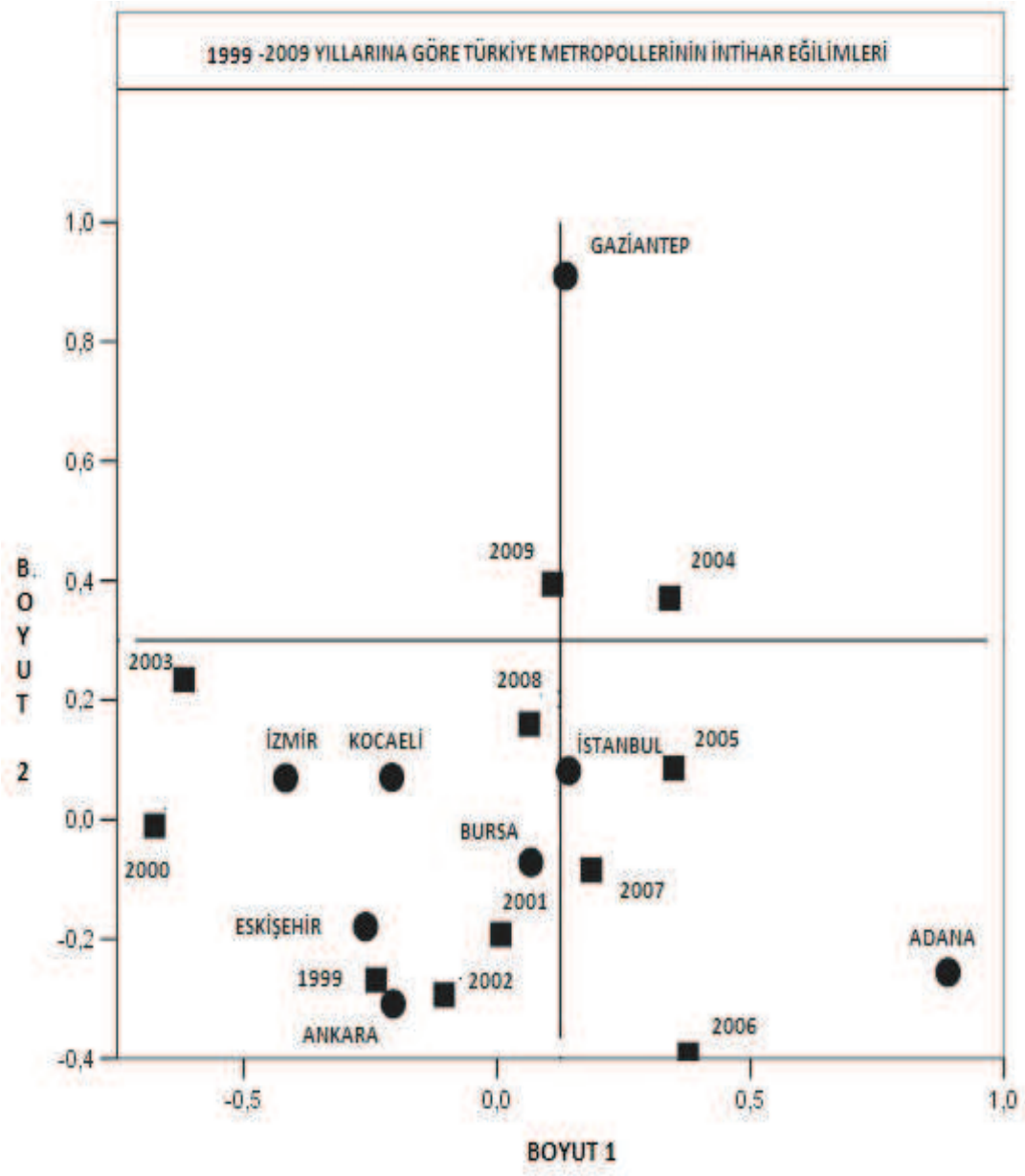
4.1.1 Adana Kenti

Türkiye'nin büyük kentleri arasında 1999-2009 zaman dizisinde "ayırt edici" ve "riskli" bir intihar profilini temsil eden Adana ilinde meydana gelen intiharların hangi nedenlere göre intihar eğilimleri sergilediğini ilişkisel ve bütünsel bir mantıkla keşfedilebilen "mütekabiliyet haritası" şöyle okunmaktadır: Aşağıdaki mütekabiliyet haritasında kare ile gösterilen noktalar "yıllar"ı temsil etmekte, daire ile gösterilen noktalar ise "intihar nedenleri"ni temsil etmektedir. Haritada intiharların meydana geldiği yıllarla intihar nedenleri arasındaki ilişkiler ve mesafeler ortaya konulmuştur. Adana ilinde on bir yıllık süre diliminde intihar nedenlerine göre farklılaşmada bazı intihar nedenleri birinci boyutta farklılaşırken, bazıları ise ikinci boyutta farklılaşmaktadır. On bir yıllık sürede bazı "yıllar"da ayırt edici intihar eğilimi gösteren "diğer", "öğrenim başarısızlığı", "geçim zorluğu", "ticari başarısızlık" nedenli intiharlardan ilk üçü haritanın ikinci boyutu üzerinde farklılaşmıştır.

Mütekabiliyet haritalarında zamansal serilerin intihar nedenleriyle olan ilişkiselliği ortaya konulduğunda hangi intihar nedenlerinin hangi yıllarda yüksek "risk" taşıdığının anlaşılmasında keşifsel değere sahiptir. Ekonomik kriz yılı olan 2001 yılında Adana ili "geçim zorluğu" ve "diğer" nedenli intiharlara

olarak düzenlenmektedir. " 0" değerinin altında olanlar intihar yoğunluğunun diğer yıllarla ilişkisel biçimde inşa edildiğinde beklenen düzeyin altında bir yoğunluğunu taşıdığını temsil etmekte, "0"'ın üzerinde ve bazen çok üzerindeki değerler mezkur illerde beklenen intihar yoğunluğunun üzerinde ve hatta ayırt edici bir değer taşıdığına işaret etmektedir. Bu çalışmada her mütekabiliyet haritasından sonra büyük kent yerleşimlerinin 1999-2009 yılları arasındaki intihar eğilimlerinin yön belirtir ki-kare tabloları ve bu iller arasında ayırt edici intihar eğilimini temsil eden Adana ve Gaziantep illerinin yön belirtir ki-kare değerlerine yer verilmiştir. Bu değerlere bakıldığında, neden bazı yıllarda veya neden bazı intihar nedenlerinde bahsedilen illerin beklenenin üzerinde veya beklenenin altında bir değeri temsil ettiği daha anlaşılır olacaktır.

Harita1: 1999-2009 Yıllarına Göre Türkiye Metropollerinin İntihar Eğilimleri

en yakın konumu alarak beklenenin üzerindeki ayırt edici intihar eğilimini temsil etmiştir. Adana ilinde "ticari başarısızlık" nedenli intiharlar 2008 yılına en yakın konumu alarak beklenenin üzerindeki ayırt edici intihar eğilimini temsil etmiştir. Bunun yanı sıra "ticari başarısızlık" nedenli intiharlar 1999-2002 yılları arasında beklenenin üzerinde olan bir intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. "Öğrenim başarısızlığı" nedenli intiharlar ekonomik kriz yılını takip eden 2002 yılına en yakın konumu alarak beklenenin üzerindeki ayırt edici intihar eğilimini temsil etmiştir. "Aile geçimsizliği" nedenli intiharlar ise 1999-2000-2002-2003 yıllarına yakın bir konum alarak beklenenin çok az üzerinde bir ayırt edicilikle intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. "Hastalık" nedenli intiharlarda 2002 ve 2003 yılları yakın bir konumu temsil etmiştir. "Hissi ilişki ile istediği ile evlenememe" nedenli intiharlar 1999 yılına yakın bir konumu temsil etmiştir. "Bilinmeyen" nedenli intiharlar da 2005 ve 2009 yılları arasına yakın konumu alarak özellikle bu yıllarda beklenenin üzerinde bir intihar yoğunluğunu temsil etmişlerdir.

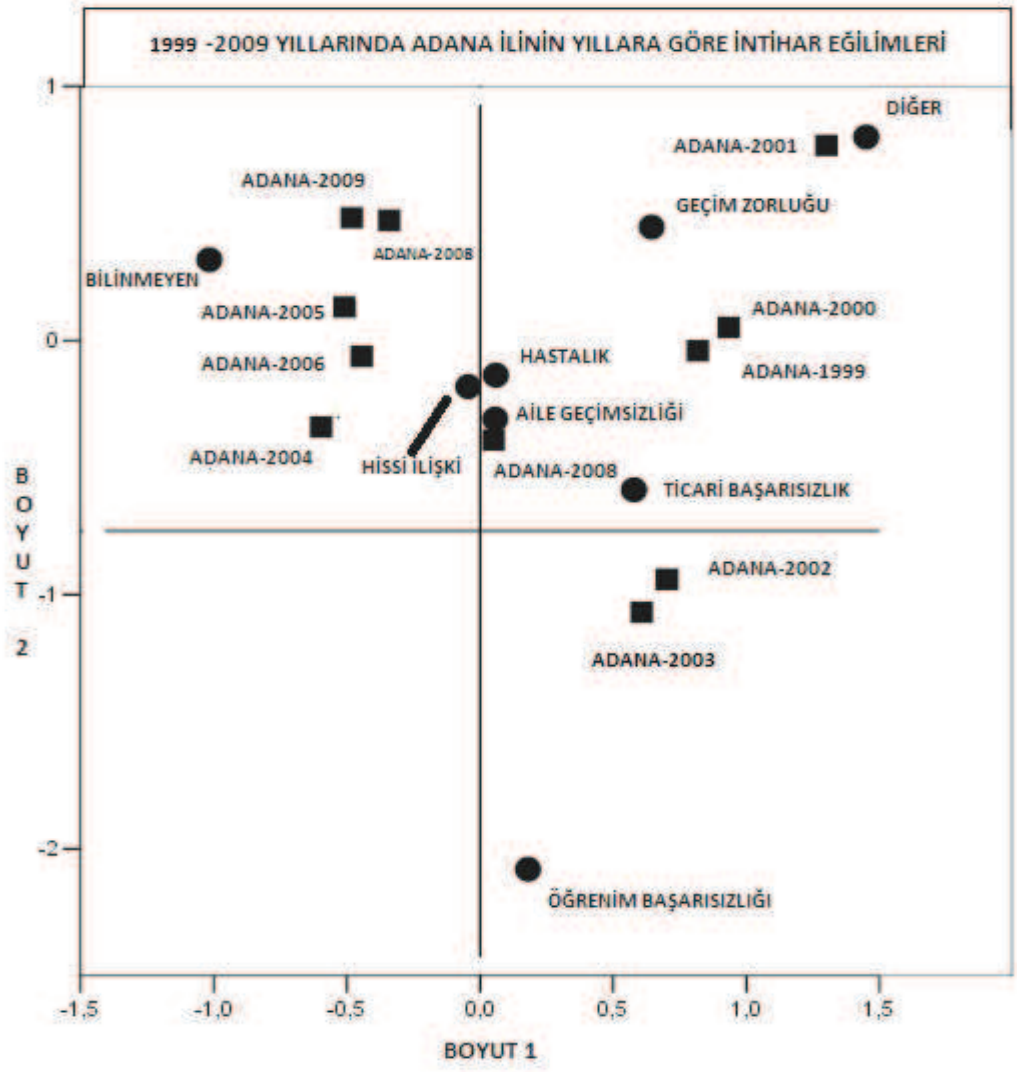
YILLARA GÖRE TÜRKİYE METROPOLLERİN İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YÖN-BELİRTİR Kİ-KARE[5] DEĞERLERİ İTİBARİYLE											
YILLAR→ / METROPOLLER↓	2000	2003	1999	2002	2001	2008	2009	2007	2004	2005	2006
İzmir	8,10	17,41	0,74	0,01	0,51	-0,16	-0,43	-3,16	-1,98	-2,27	-6,33
Eskişehir	0,74	0,91	0,24	3,73	-3,40	0,00	-0,74	0,01	-0,23	-0,90	0,05
Kocaeli	3,81	0,75	-0,71	-0,99	-1,53	1,30	0,08	0,09	-2,09	-0,24	0,61
Ankara	1,62	0,69	4,19	4,53	0,16	-0,69	-4,67	0,00	-7,25	-0,66	0,00
Bursa	3,02	-6,28	-0,73	5,12	0,00	-2,67	0,76	-3,20	0,19	2,44	0,00
Gaziantep	-0,54	0,81	-3,55	-0,13	-6,77	0,69	6,58	-0,65	7,33	4,13	-6,93
İstanbul	-4,46	-1,28	-0,02	-9,17	1,34	0,80	1,10	2,91	2,50	-0,88	0,36
Adana	-25,18	-21,49	-2,32	0,16	0,01	0,05	-0,23	1,41	2,88	11,11	15,48

[5] Çalışmamızda sınıflama etkinliği sırasında ve mütekabiliyet analizi sonuçlarının temsilinde kullanılan Yön Belirtir Ki Kare tabloları pozitivist metodolojide satır ve sütun toplamları üzerinden yapılan oransal tabloların düşük temsil etkinliğinin giderilmesi ve bir çapraz tablodaki değişkenlerin yapının bütünü içindeki yoğunluk düzeyleri açısından ele alınabilmesi için Gatrell tarafından geliştirilmiştir. Bu yöntem Güvenç ve Işık (1996: 15-19) tarafından geliştirilerek pozitivist metodolojideki temsil sorunları önemli ölçüde aşılmaya çalışılmıştır. Güven ve Işık tarafından geliştirilen Yön Belirtir Ki Kare tabloları bu çalışmada mütekabiliyet analizi sonuncunda inşa edilen intihar haritasını yoğunlukları itibariyle görselleştirmeye çalışmaktadır. Tabloda bizim tarafımızdan renklendirilen hücreler şunu imlemektedir: Koyu renkle boyanan değerler (bu grafikleme sisteminde "0" değeri beklenen düzeye ait değeri ifade ediyor) beklenen değerin üzerinde olan ve ayırt ediciliğe sahip intihar yoğunluklarını temsil etmektedir. Daha açık renk tonuyla boyanan değerler ise beklenen düzeyin biraz altında ve çok altında olan yoğunluk değerlerini temsil etmektedir.

Adana ilinde 1999-2009 yıllarındaki intiharların nedenleriyle ilişkili biçimde görülmesine imkan tanıyan mütekabiliyet haritasına ilişkin şu yorumlar yapılabilmektedir: Adana ilinde ayırt edici intihar nedenlerinden olan "ekonomik alan[6]"ın "geçinme" ve "sermaye edinme" stratejileriyle ilişkili olan "geçim zorluğu" ve "ticari başarısızlık" nedenli intiharlar, ekonomik kriz yılları ve bu yılları takip eden bazı yıllarda kendisini yoğun biçimde hissettirmiştir. Büyük kent yerleşimlerinin mekânsal, fiziksel, sosyal tabakalaşma yapılaşmaları kırdan büyük ölçüde farklılaşan ve başlıca sermaye tipi olan "ekonomik sermaye"nin yüksek düzeyde yoğunlaşmasını meydana getirmektedir. Türkiye'nin Cumhuriyet tarihi boyunca geçirdiği en derin ekonomik kriz olan "2001 ekonomik krizi"nin büyük kent profiline sahip Adana'da gerçekleşen intiharları ayırt edici biçimde etkilediği çıkarsanabilmektedir. Ayrıca kriz yıllarını takip eden birkaç yıl içerisinde sağlık kökenli sorunlar nedeniyle intihar etmiş bireylerin öne çıkması, Türkiye çapında bireylerin bedenlerinde kronik acılara ve ağrılara sebep olan hastalıkların iyileştirilmesine ve intiharı önleyici sosyal önleme hizmetler ve politikalar geliştirilmesi konusunun Adana ilinde kendini açık bir şekilde göstermesine izin vermektedir.

[6] "Ekonomik alan" sosyolog Pierre Bourdieu'nun meta-teorisinde; faillerin, grupların ve kurumların ellerindeki mal ve paralardan oluşan ekonomik sermaye edinme stratejilerinin geçtiği başat mücadele alanına gönderme yapmaktadır. Detaylı bilgi için Bkz. Göker, 2007: 278-285.

Harita 2: 1999-2009 Yıllarında Adana İlinin Nedenlerine Göre İntihar Eğilimleri

1999-2009 ARASINDA ADANA İLİNİN NEDENLERE GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YÖN-BELİRTİR Kİ-KARE DEĞERLERİ İTİBARİYLE								
İntihar Nedenleri İl ve Yıllar	Bilinmeyen	Hissi İlişki İle İst. Evlenememe	Aile Geçimsizliği	Hastalık	Öğrenim Başarısızlığı	Ticari Başarısızlık	Geçim Zorluğu	Diğer
Adana_2004	6,10	0,33	0,37	-0,63	1,82	-0,20	-7,20	-0,92
Adana_2005	6,40	1,52	-0,25	-2,04	-0,07	-0,52	0,01	-4,53
Adana_2009	7,72	-3,06	-1,92	1,06	-2,03	-0,88	-0,44	-0,19
Adana_2006	1,90	-0,02	0,96	0,62	-0,04	-4,39	-1,82	-2,61
Adana_2007	3,48	-0,11	-0,23	0,00	-1,83	-1,74	0,00	-0,06
Adana_2008	-0,11	0,38	-0,05	-0,55	0,00	17,31	-0,44	-0,88
Adana_2003	-4,46	-1,65	0,32	2,74	4,19	0,00	-0,01	0,00
Adana_2002	-11,38	-0,01	0,22	1,66	10,12	0,09	0,00	0,88
Adana_ 1999	-10,49	2,50	0,12	-0,13	-0,04	0,20	5,82	0,20
Adana _2000	-4,46	-0,26	1,31	-0,01	-0,52	1,04	1,07	1,04
Adana_2001	-14,73	-0,39	-0,38	-0,09	-1,72	0,17	10,72	29,22

4. 1. 2 Gaziantep Kenti

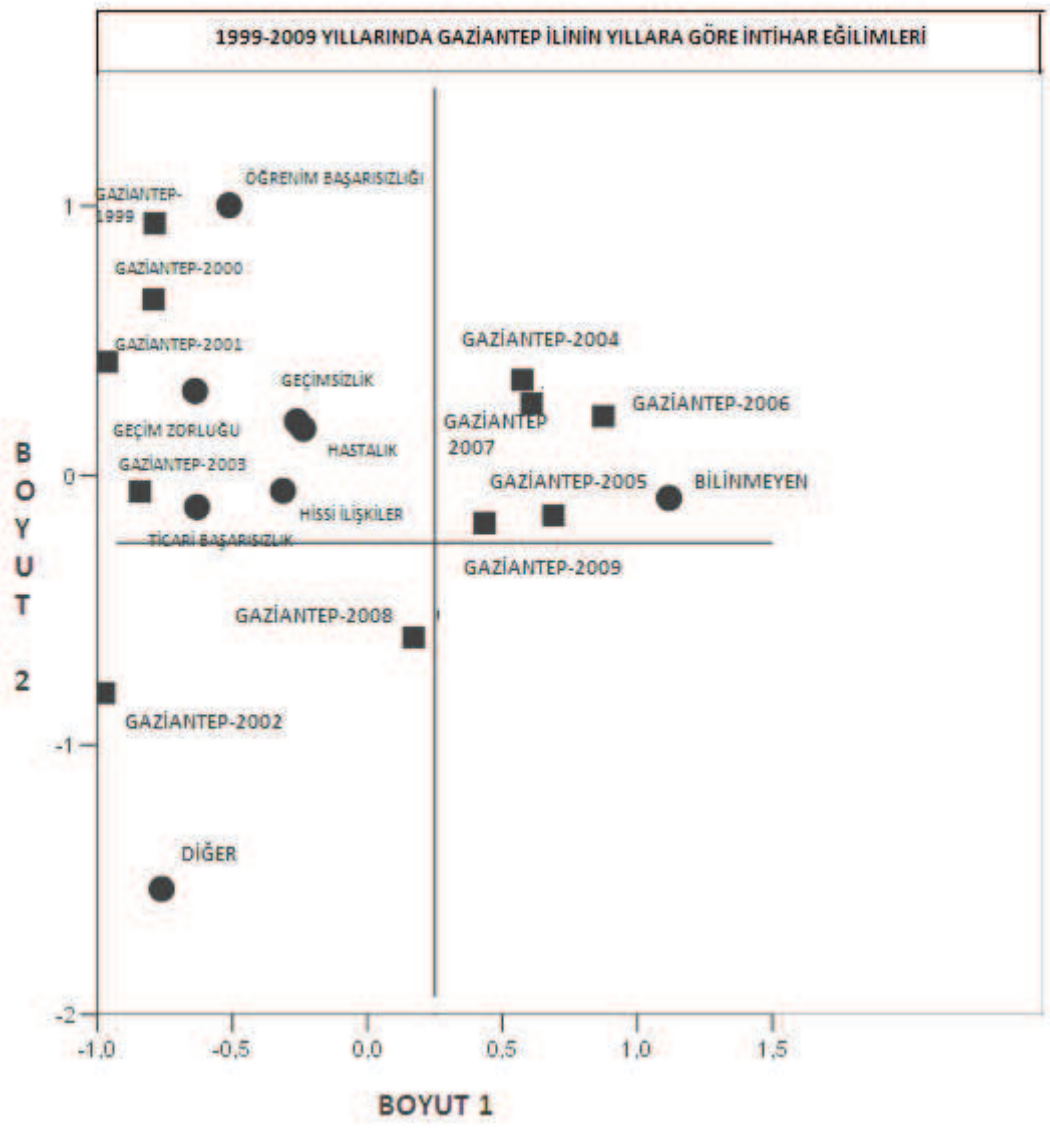
Büyük kentler arasında Adana ilinin yanı sıra "ayırt edici" ve "riskli" bir intihar profilini temsil eden bir diğer il ise Gaziantep'tir. Bu ilin mütekabiliyet haritası" şu şekilde okunmaktadır: Aşağıdaki mütekabiliyet haritasında kare ile gösterilen noktalar "yıllar"ı temsil etmekte, daire ile gösterilen noktalar ise "intihar nedenleri"ni temsil etmektedir. Haritada intiharların meydana geldiği yıllarla intihar nedenleri arasındaki ilişkiler ve mesafeler serimlenmiştir. Gaziantep ilinde on bir yıllık süre diliminde intihar nedenlerine göre farklılaşmada bazı intihar nedenleri birinci boyutta farklılaşırken, bazıları ise ikinci boyutta farklılaşmaktadır. On bir yıllık sürede bazı "yıllar"da ayırt edici intihar eğilimi gösteren "diğer" ve "öğrenim başarısızlığı" nedenli intiharlar haritanın ikinci boyutu üzerinde farklılaşmıştır.

Mütekabiliyet haritaları zamansal serilerin intihar nedenleriyle olan ilişkiselliği ortaya konulduğunda hangi intihar nedenlerinin hangi yıllarda yüksek "risk" taşıdığının anlaşılmasında keşifsel değere sahiptir. Ekonomik kriz yılı olan 2001 yılında Gaziantep "geçim zorluğu" nedenli intiharlara en yakın konumu alarak beklenenin üzerindeki ayırt edici (distinctive) intihar eğilimini temsil etmiştir. Gaziantep ilinde "diğer" nedenli intiharlar ekonomik kriz yılını takip eden 2002 yılına en yakın konumu alarak beklenenin üzerindeki ayırt edici intihar eğilimini temsil etmiştir. "Bilinmeyen" nedenli intiharlar ise 2004 ve 2005 yılları arasında bir konum alarak beklenenin üzerindeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. "Ticari başarısızlık" nedenli intiharlar 2001 ve 2003 yıllarına yakın bir konum alarak beklenenin biraz üzerindeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. "Öğrenim başarısızlığı" nedenli intiharlar 2000 yılına olan en yakın konumu alarak beklenenin üzerindeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. "Hissi ilişki ile istediği evlenememe" nedenli intiharlar 2003 yılına olan en yakın konumu olarak beklenenin üzerindeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. "Aile geçimsizliği" nedenli intiharlar 2000 yılına yakın bir konumu alarak beklenenin üzerindeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir. Hastalık nedenli intiharlar ise 2000 ile 2003 yılları arasına yakın bir konum alarak beklenenin üzerindeki intihar yoğunluğunu temsil etmiştir.

Gaziantep ilinin 1999-2009 yıllarındaki intiharların nedenlerine ilişkin oluşturulan mütekabiliyet haritasından şu yorumlar yapılabilmektedir: Gaziantep ilinde de Adana iline benzer biçimde "ekonomik alan"ın "geçinme" ve "sermaye edinme" stratejileriyle ilişkili olan "geçim zorluğu" ve "ticari başarısızlık" nedenli intiharlar, bireylerin mevcut toplumsal konumlarında sarsıcı değişimlerin yaşandığı ekonomik

kriz yılı ve bu yılı takip eden bazı yıllarda kendisini yoğun biçimde hissettirmiştir. Bu da Türkiye'nin Adana ilindeki "ekonomik" temelli intihar eğilimlerine zemin oluşturan 2001 ekonomik kriz yılı ve bu yılı takip eden yılların Gaziantep ilindeki intiharlarda büyük bir rolü olduğunu gözlememize izin vermektedir. Ayrıca "hastalık" nedenli intiharların kriz yılları civarında ayırt edici biçimde öne çıkması, Gaziantep ilinde de Adana iline benzer biçimde intiharı önleyici sosyal hizmet ve politikaların görece gelişmemiş bir alan olduğunu ve dolayısıyla büyük ölçekli kentler arasında Gaziantep'in belirgin bir örneği temsil ettiğini gözlememize izin vermektedir.

Harita 3: 1999-2009 Yıllarında Gaziantep İlinin Nedenlere Göre İntihar Eğilimleri

1999-2009 ARASINDA GAZİANTEP İLİNİN NEDENLERE GÖRE İNTİHAR EĞİLİMLERİ: YÖN-BELİRTİR Kİ-KARE DEĞERLERİ İTİBARİYLE								
İntihar Nedenleri / 2001-2009 yılları	Diğer	Geçim Zorluğu	Ticari Başarısızlık	Öğrenim Başarısızlığı	Hissi İlişki İle İst. Evlenememe	Aile Geçimsizliği	Hastalık	Bilinmeyen
Gaziantep_2002	14,96	2,05	0,67	-0,08	-0,60	0,00	0,96	-12,95
Gaziantep_2001	-0,07	13,28	1,84	0,00	1,60	0,00	-0,56	-9,98
Gaziantep_2003	1,10	0,06	0,67	0,33	4,02	-0,08	2,71	-12,95
Gaziantep _2000	-0,01	-0,03	0,74	4,73	-1,52	3,99	2,30	-8,90
Gaziantep_ 1999	-1,38	1,75	-0,02	0,30	1,88	1,95	0,00	-5,67
Gaziantep_2008	1,60	-1,50	0,00	-1,53	0,51	0,47	-1,84	0,67
Gaziantep_2009	0,02	-0,26	-0,25	0,00	-0,57	0,01	-3,18	5,75
Gaziantep_2004	-2,37	-0,23	-0,64	0,89	-2,78	-0,15	-0,06	7,12
Gaziantep_2007	-2,82	-0,09	-0,81	-1,19	-0,33	-1,28	1,03	4,72
Gaziantep_2005	-0,90	-4,35	-0,02	-0,25	0,89	-2,20	-0,11	9,16
Gaziantep_2006	-1,64	-0,53	-1,39	-0,69	-0,84	0,00	0,02	5,80

5. SONUÇ

Bu çalışma ilişkisel ve bütünsel bir araştırma metodu olan mütekabiliyet analizi (correspondence analysis) aracılığıyla ilk olarak 1999-2009 zaman dizisinde Türkiye'deki metropoliten illerin intihar eğilimlerini, ikinci olarak ise ortaya çıkan bulgulardan yola çıkarak bu iller arasında ayırt edici ve riskli intihar profili taşıyan Adana ve Gaziantep'teki intiharların nedenlerini ortaya koymaktadır. Sırasıyla Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri içerisinde yer alan Adana ve Gaziantep illeri 1999-2009 zaman diliminin son yıllarında öne çıkan intihar oranlarıyla sonraki yıllar açısından intihar eylemleri bağlamında "riskli" büyük kentleri temsil etmişlerdir. 2001 ekonomik kriz yılları ve bu yılı takip eden bazı yıllarda Adana ili, ekonomik alandaki sermaye mücadelelerinin ve risklerinin yüksek düzeyde olabileceği büyük kent profilini temsil etmesiyle beraber "geçim zorluğu", "ticari başarısızlık" ve" "hastalık" nedenli intiharların ayırt edici biçimde öne çıktığı illerden birini temsil etmiştir. Bunun yanı sıra Adana ilinde kriz yıllarını müteakip yıllarda öğrenim başarısızlığı nedenli intiharların ayırt edici biçimde öne çıkması manidar gözükmektedir. Gaziantep ili de özellikle ekonomik kriz yılı ve kriz yılını takip eden yıllarda "geçim zorluğu", ticari başarısızlık" ve "hastalık" nedenli intiharlarıyla öne çıkmakla beraber son yıllarda "bilinmeyen" nedenli intiharlarda ayırt edici biçimde öne çıkmasıyla önümüzdeki yıllar açısından bir diğer riskli intihar profilini temsil etmektedir. Ayrıca İzmir, Eskişehir, Ankara ve Bursa illeri de ekonomik kriz yıllarında beklenen düzeyin üzerinde intihar yoğunluklarını temsil etmiştir. Türkiye'nin en büyük metropolü olan İstanbul ili son yıllardaki intihar eğilimleriyle riskli bir döneme girdiğinin işaretlerini aynı eğilime sahip Kocaeli'yle birlikte vermektedir. Bu çalışma kısaca; Türkiye'deki toplumsal dönüşümün temel mekânlarından olan büyük kentlerde yoğun biçimde gözlenen ekonomik alandaki krizin (2001 ekonomik krizi) intihar eylemlerinin nedenlerini açıklama noktası önemli bir toplumsal bağlamı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bununla beraber Adana ve Gaziantep başta olmak üzere İstanbul ve Kocaeli kentlerinin gelecek dönemdeki intihar eylemleri açısından son dönemdeki beklenen düzeyin üzerindeki artışla beraber riskli intihar profillerini temsil ettiği gözlenmektedir.

KAYNAKÇA

Bourdieu, Pierre (2003). **Düşünümsel Antropoloji İçin Cevaplar**, 1. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.

Bourdieu, P. (2007). "Vive La Crise!: Sosyal Bilimde Heteredoksi İçin", *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi,* (Ed: G. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, Ü. Tatlıcan) , İletişim Yayınları, İstanbul.

Calhoun, C. (2007). Bourdieu Sosyolojisinin Ana Hatları, *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi,* (Ed: G. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, Ü. Tatlıcan) İletişim Yayınları, İstanbul.

Devlet İstatistik Ensitüsü (2001). **İntihar İstatistikleri 1999,** Ankara.

Devlet İstatistik Ensitüsü (2002). **İntihar İstatistikleri 2000,** Ankara.

Devlet İstatistik Ensitüsü (2003). **İntihar İstatistikleri 2001,** Ankara.

Devlet İstatistik Ensitüsü (2004). **İntihar İstatistikleri 2002,** Ankara.

Douglas, D. J. (1967). **The Social Meanings Of Suicide**, 1. Baskı, Princeton University Press, New Jersey.

Durkheim, E. (1992). **İntihar,** İmge Kitabevi, 1.Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.

Giddens, A. (1965). "The Suicide Problem in French Sociology". *The British Journal of Sociology,* 16, 1, pp. 3-18.

Göker, E. (2007). "Ekonomik İndirgemeci"mi Dediniz?", *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, (Ed: G. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, Ü. Tatlıcan), İletişim Yayınları, İstanbul.

Güvenç, M., H. Kirmanoğlu. (2009). **Türkiye Seçim Atlası (1950-2009),** 1.Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Güvenç, Murat., O. Işık. (1996). "İstanbul'u Okumak: Statü Konut Mülkiyeti Farklılaşmasına İlişkin Bir Çözümleme Denemesi", *Toplum ve Bilim*, Birikim Yayınları, İstanbul.

Kivisto, P. (2008). **Sosyolojinin Temel Kavramları***,* (Çeviren: İhsan Çapcıoğlu-Sefer Yavuz) Birleşik Yayınevi, Ankara.

Kushner, I. H. (1989). **American Suicide**, Rutgers, The State University,1. Baskı, United States of America.

Löfgren, K. (2007). "Pierre Bourdieu, Mütekabiliyet Analizi ve İstatistik Eğitimi", *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, (Ed: G. Çeğin, E. Göker, A. Arlı, Ü. Tatlıcan), İletişim Yayınları, İstanbul.

Simmel, G. (2003). **Modern Kültürde Çatışma**, 1. Baskı, İletişim Kitabevi, İstanbul.

Türkiye İstatistik Kurumu (2006). **İntihar İstatistikleri 2003,** Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (2007). **İntihar İstatistikleri 2004-2005,** Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (2007). **İntihar İstatistikleri 2006,** Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (2008). **İntihar İstatistikleri 2007,** Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (2009). **İntihar İstatistikleri 2008,** Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (2010). **İntihar İstatistikleri 2009,** Ankara.

Wirth, L. (2002). "Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlileşme", *20. Yüzyıl Kenti*, (Ed: Bülent Duru, Ayten Alkan), İmge Yayınları, Ankara.